

A talajromlási folyamatok, a talajbarát gazdálkodási módszerek és a talajpolitikai intézkedések összekapcsolása

(Forrás: Geertrui Louwagie)

A mezőgazdaság az európai földterületek jelentős részét foglalja el. Ennél fogva fontos szerepet játszik a természeti erőforrások és a kulturális tájkép megőrzésében, valamint a vidéki területeken az egyéb emberi tevékenységek előfeltételét képezi. A gazdálkodás évszázadokon keresztül hozzájárult a tájak és élőhelyek gazdag változosságának létrehozásához és fenntartásához. Mindazonáltal a mezőgazdasági tevékenységek ártalmas környezeti hatással is járhatnak. A talajromlás, a talaj-, a víz- és a környezetszennyezés, az élőhelyek felaprózódása és a vadvilág eltűnése a nem megfelelő mezőgazdasági módszerek következménye is lehet.

Az Európai Parlament a mezőgazdasági földhasználat környezeti kihívásait felismerve felkérte az Európai Bizottságot, hogy dolgozzon ki kísérleti tervet a „Fenntartható mezőgazdaság és a talaj megőrzése egyszerűsített természetis technikákkal”(SoCo) címmel. A projekt a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóság (DG AGRI) és a Közös Kutatóközpont (KKK) együttműködésének eredménye.

Ez az első adatlap abból a tízből, amely összefoglalja a SoCo projekt lényegi megállapításait. Három információs adatlap a talajromlási folyamatokkal, három a talajbarát gazdálkodási módszerekkel, további három pedig a talajpolitikai intézkedésekkel foglalkozik. Ez a lap az egyes információs adatlapokban bemutatott témaköröket kapcsolja össze (1. sz. adatlap).

A talaj ásványi részecskékből, vízből, levegőből és szerves anyagokból – köztük élő szervezetekből – áll. Összetett, dinamikusan változó, élő erőforrás,

(Forrás: Geertrui Louwagie)

1. sz. adatlap: A talajromlási folyamatok, a talajbarát gazdálkodási módszerek és a talajpolitikai intézkedések összekapcsolása

amelynek sok alapvető funkciója van: élelem és más biomassza termelése, illetve olyan anyagok tárolása, szűrése és átalakítása, mint például a víz, a szén vagy a nitrogén. A talaj élőhelyként és génállományként is szolgál, alapot biztosít az emberi tevékenységekhez, a táj és a természeti örökség, valamint a nyersanyag-ellátás számára.

A talajt egy sor degradációs folyamat érinti. E folyamatok egy része szorosan kapcsolódik a mezőgazdasághoz: a víz, a szél és a művelés hatására bekövetkező erózió; tömörödés; a talaj szerveszén-tartalmának és biológiai sokféleségének a csökkenése; szikesedés és sófelhalmozódás; talajszennyezés (nehézfémekkel, peszticidekkel, illetve nitráttal és foszfáttal). A kísérő információs adatlapokban külön foglalkozunk a vízerózióval és

a tömörödéssel (2. sz. adatlap), a talaj szervesanyag-tartalmának csökkenésével (3. sz. adatlap), valamint a szikesedéssel és a sófelhalmozódással (4. sz. adatlap). A degradációs folyamatokkal és környezeti problémákkal (mint például a vízminőség, biológiai sokféleség vagy a táj kérdése) kapcsolatos összefüggések is bemutatásra kerülnek.

A talajromlási folyamatok felvetik a talajminőség védelmének, fenntartásának és javításának szükségességét. A talaj romlásának mértékét a talaj tulajdonságai és az olyan talajalakító tényezők határozzák meg, mint az éghajlat, a földhasználat vagy a talajgazdálkodás. Bizonyos gazdálkodási rendszerek és módszerek kihatnak egy vagy több talajromlási folyamatra, és elősegíthetik a talaj erőforrásainak hatékonyabb védelmét és fenntar-

A gazdálkodási módszerek hatásai (pozitív/negatív) a talajromlási folyamatokra, kapcsolódó környezeti problémák és gazdasági hatások, valamint a különböző módszerek ösztönzése a GAEC követelményrendszere vagy agrár-környezetvédelmi kifizetések, illetve mindkettő által

(Forrás: Stephan Hubertus Gay)

Jelmagyarázat: *: a környezetkímélő mezőgazdálkodás alkalmazza ezeket a kiegészítő mezőgazdasági gyakorlatokat; +: megfigyelt pozitív hatás; -: megfigyelt negatív hatás; [x]: várt hatás; (x): korlátozott (pl. rövid távú) vagy közvetett hatás; üres mező: nem ismert; : a GAEC-követelmények által ösztönözve; : agrár-környezetvédelmi kifizetések által ösztönözve; : a GAEC-követelmények és az agrár-környezetvédelmi kifizetések által ösztönözve

	Vízerózió
Környezetkímélő mezőgazdálkodás	
Művelés elmaradása vagy csökkentett művelés*	-/+
Takarónövények*	+
Vetésforgó	+
Talajbarát művelési módszerek	
Köztes termesztés	+
Altalajlazítás	
Szintvonalas művelés	+
A talajbarát gazdálkodási infrastruktúra elemei	
Védőterületek	+
Teraszok	+

tását. A környezetkímélő mezőgazdálkodásról (5. sz. adatlap), a talajbarát művelési módszerekről (6. sz. adatlap) és a gazdaság infrastrukturális elemeiről (7. sz. adatlap) szóló adatlapok az ilyen módszereket írják le.

A politikai döntéshozók a megfelelő szakpolitikákon keresztül dönthetnek bizonyos gazdálkodási módszerek (vagy rendszerek) támogatásáról, illetve azokat kötelezővé is tehetik. A Közös Agrárpolitika (KAP) fontos szerepet játszik a talajromlási folyamatok megelőzésében, illetve lassításában. A mezőgazdasági földterületek jó mezőgazdasági és ökológiai állapotban tartásának követelményéről (GAEC) (8. sz. adatlap), az agrár-környezetvédelmi intézkedésekről (9. sz. adatlap) és a tanácsadó szolgálatokról (10. sz. adatlap) szóló adatlapok fejtik

ki ezt a témakört.

A talajromlási folyamatok, a talajbarát gazdálkodási módszerek (vagy rendszerek) és a talajra vonatkozó politikák kölcsönhatásban állnak egymással. Az alábbi táblázat áttekintést ad a kísérő adatlapokban bemutatott kapcsolatokról. A talajbarát gazdálkodási módszerek környezeti és gazdasági hatásait foglalja össze. További részletek a 2–9. sz. adatlapokban találhatóak.

További olvasmányok

<http://soco.jrc.ec.europa.eu>

Talajromlási folyamatok			Kapcsolódó környezeti kérdések			Gazdasági hatások
Tömörödés	Szervesanyag-tartalom csökkenése	Szikesedés/sófelhalmozódás	Vízminőség	Üvegházhatást okozó gázok kibocsátása	Biológiai sokféleség	
+	+		-/+	-/+	[+]	-/+
[+]	+		+	+	[+]	+
+	+		+	(+)	+	+
+	+		+		+	-/+
(+)		(+)				-/+
[+]	[+]		+		+	-/+
	[+]					-

1. sz. adatlap: A talajromlási folyamatok, a talajbarát gazdálkodási módszerek és a talajpolitikai intézkedések összekapcsolása

Ez az adatlap a „Fenntartható mezőgazdaság és talajmegőrzés” (SoCo) projekt megállapításain alapul. Annak a tíz lapból álló csomagnak a része, amely a projekt három fő témaköre köré szerveződik. A lapok a következő témaköröket érintik:

- Bevezetés:
 - 1. sz. adatlap: A talajromlási folyamatok, a talajbarát gazdálkodási módszerek és a talajpolitikai intézkedések összekapcsolása:
- Talajromlási folyamatok:
 - 2. sz. adatlap: Vízerózió és tömörödés;
 - 3. sz. adatlap: A szervesanyag-tartalom csökkenése;
 - 4. sz. adatlap: Szikesedés és sófelhalmozódás;
- Talajbarát gazdálkodási rendszerek és módszerek:
 - 5. sz. adatlap: Környezetkímélő mezőgazdálkodás;
 - 6. sz. adatlap: Talajbarát művelési módszerek;
 - 7. sz. adatlap: A gazdálkodási infrastruktúra talajbarát elemei;
- A talajra vonatkozó politikák:
 - 8. sz. adatlap: A föld jó mezőgazdasági és környezeti állapotban tartásának követelménye (GAEC);
 - 9. sz. adatlap: Agrár-környezetvédelmi intézkedések;
 - 10. sz. adatlap: Tanácsadási szolgáltatások.

A SoCo adatlapjai és projektjelentései a következő helyről tölthetők le: <http://soco.jrc.ec.europa.eu>.

